

Asia C-78/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

14.2.2020

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakia)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

26.11.2019

Eurooppalaisen pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen:

Staatsanwaltschaft Graz (Itävalta)

Henkilö, jota asia koskee:

MB

Najvyšší súd

Slovenskej republiky (Slovakia)

[– –]

VÄLIPÄÄTÖS

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ylin tuomioistuin, Slovakia) [– –] [jaoston kokoonpano] on päättänyt Bratislavassa 26.11.2019 pidetyssä suljetussa istunnossa etsittyä henkilöä **MB** [– –] koskevassa rikosasiassa, jossa on kyse Itävallan rikoslain (Strafgesetzbuch) 75 §:ssä tarkoitetusta murhaksi määriteltävästä rikoksesta,

seuraavaa:

Najvyšší súd **keskeyttää** Staatsanwaltschaft Grazin (Grazin syyttäjäviranomainen, Itävalta) 15.11.2017 antamaa eurooppalaista pidätysmääräystä, jonka kohteena on Slovakian kansalainen MB, koskevan **menettelyn** soveltamalla analogisesti rikosprosessilain (Trestný poriadok) 318 §:n 1 momenttia ja 244 §:n 4 momenttia ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntön eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä

luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL L 81, 27.3.2009; jäljempänä puitepäätös), 1 artiklan 1 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan, 8 artiklan 1 kohdan ja 15 artiklan 2 ja 3 kohdan tulkinnasta.

Perustelut

1) Krajský súd v Trnave (Trnavan alueellinen tuomioistuin, Slovakia) (jäljempänä krajský súd) päätti 17.1.2019 tekemällään päätöksellä [– –], joka liittyy samalla asiakirjanumerolla 21.2.2019 tehtyyn oikaisupäätökseen, eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä annetun lain nro 154/2010 (zákon o európskom zatykácom rozkaze v znení nesoršich predpisov) (jäljempänä EZR-laki), sellaisena kuin se on muutettuna, 22 §:n 1 momentin nojalla Staatsanwaltschaft Grazin 15.11.2017 [– –] MB:stä antaman sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, joka koskee Itävallan rikoslain 12 §:ssä tarkoitetun ensimmäisen tapauksen mukaisena välittömänä tekijänä tehtyä Itävallan rikoslain 75 §:ssä tarkoitettua murhaksi määriteltävää rikosta koskevia syytetoimenpiteitä [alkup. s. 2] seuraavien tosiseikkojen perusteella:

1) MB ja MD olivat tietoisesti ja yhteistoimin päätekijöinä riistäneet 14.7.2001 S:n kunnan alueella tarkoituksellisesti henkilön GV hengen pistämällä häntä puukolla selkäyttimeen ja ampumalla kerran pistoolilla päähän;

2) LB oli tarkemmin määrittämättömänä ajankohtana ennen ajankohtaa 14.7.2001 palkannut MB:n ja MD:n tekemään edellä 1) kohdassa kuvatun rikoksen siten, että LB oli pyytänyt heitä riistämään GV:n hengen;

3) IP oli tarkemmin määrittämättömänä ajankohtana ennen ajankohtaa 14.7.2001 osallistunut edellä 1 kohdassa kuvatun rikoksen suorittamiseen siten, että hän oli luovuttanut MB:n ja MD:n käyttöön pistoolin ja auton, ja siten, että hän oli vastannut konkreettisesta rikossuunnitelmasta.

2) Etsitty henkilö MB valitti päätöksestä välittömästi sen tekemisen jälkeen valitsemansa avustajan välityksellä. Valitukseen jälkikäteen toimittamissaan perusteluissa valittaja esittää, että Itävallan toimivaltaisilla lainvalvontaviranomaisilla on vireillä syytetoimenpiteitä häntä vastaan ilman, että teolla olisi taloudellinen motiivi, jolloin tunnusmerkistö vastaisi 31.12.2005 saakka voimassa olleen rikoslain 219 §:n 1 momentissa tarkoitettua tapoksi määriteltävää rikosta, joka olisi Slovakian lainsäädännön mukaan jo vanhentunut. Tästä syystä valittaja perustelee valitustaan myös sillä, että EZR-lain 23 §:n 1 momentin d kohdan nojalla eurooppalaiselle pidätysmääräykselle on pakottava kieltäytymisperuste eli se, että syytetoimenpiteet, joita varten eurooppalainen pidätysmääräys on annettu, olivat vanhentuneet. Valittaja kiistää ensimmäisen asteen tuomioistuimen näkemyksen, jonka mukaan hylkäsi valituksen sillä perusteella, että sen näkemyksen mukaan tekoa ei voida luokitella oikeudellisesti

31.12.2005 saakka voimassa olleen rikoslain 219 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi tapoksi (jonka vanhentumisaika on 10 vuotta) vaan 31.12.2005 saakka voimassa olleen rikoslain 219 §:n 2 momentin h kohdassa tarkoitetuksi murhaksi (jonka vanhentumisaika on 20 vuotta). Tuomioistuimen mukaan Staatsanwaltschaft Grazin 10.1.2018 lähettämästä kirjeestä kävi ilmi, että teon motiivina oli henkivakuutuskorvausten saaminen, minkä perusteella tuomioistuin on sitä mieltä, että tekoon liittyy taloudellinen motiivi, jolloin teko täyttäisi kvalifioitun tunnusmerkistön, jonka osalta sovelletaan pidempää vanhentumisaikaa, mutta valittaja ei yhtynyt tähän näkemykseen. Tässä yhteydessä valittaja väittää muun muassa, että Staatsanwaltschaft Grazin syyttäjä oli itse muuttanut teon luokittelua (laajentamalla sitä taloudellisella motiivilla) ilman että Landesgericht Grazin (Grazin osavaltion tuomioistuin, Itävalta) tuomari olisi ollut samaa mieltä. Valittajan mukaan on mahdotonta hyväksyä sitä, että syyttäjä muuttaa teon luokittelua ilman tuomarin hyväksyntää. Valittaja perustelee näkemystään sillä, että kansallisessa lainsäädännössä edellytetään, että syyttäjän antamalla eurooppalaisella pidätysmääräyksellä [alkup. s. 3] on oltava myös itävaltalaisen tuomioistuimen hyväksyntä, ja näin ollen valittajan mukaan sen on oltava edellytyksenä myös silloin, kun on kyse tosiseikastosta, jolla on ratkaiseva merkitys eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon kannalta.

3) Najvyšší súd Slovenskej republiky (jäljempänä najvyšší súd) arvioi valituksenalaisen päätöksen laillisuuden etsityn henkilön määrääjässä tekemän valituksen perusteella ja päätyi seuraaviin havaintoihin.

Staatsanwaltschaft Graz antoi 15.11.2017 [–] eurooppalaisen pidätysmääräyksen Slovakian kansalaisesta, MB:stä, Itävallan rikoslain 12 §:ssä tarkoitetun ensimmäisen tapauksen mukaisena välittömänä tekijänä tehtyä Itävallan rikoslain 75 §:ssä tarkoitettua murhaksi määriteltävää rikosta koskevia syytetoimenpiteitä varten epäiltynä sillä perusteella, että MB ja MD olivat tietoisesti ja yhteistoimin päätekijöinä riistäneet 14.7.2001 S:n kunnan alueella tarkoituksellisesti henkilön GV hengen pistämällä häntä puukolla selkäyttimeen ja ampumalla kerran pistoolilla päähän. Landesgericht für Strafsachen Graz (osavaltion rikostuomioistuin, Graz) hyväksyi eurooppalaisen pidätysmääräyksen siinä esitetyistä syistä 20.11.2017 antamallaan päätöksellä.

5) Tämän jälkeen Krajský súd v Trnave 4.1.2018 esittämään pyyntöön vastaten Staatsanwaltschaft Graz ilmoitti 10.1.2018 lähettämässään kirjeessä muun muassa, että teon motiivina vaikuttaa olleen korvaussummaltaan huomattava henkivakuutus, jonka edunsaajaksi murhan uhri oli asettanut LB:n, aiemman elämäkumppaninsa LB:n, tyttären. Staatsanwaltschaft Grazin mukaan tutkinnassa kävi ilmi, että LB oli murhan toimeksiantaja, mitä tarkoitusta varten hän oli palkannut MB:n, sisarensa entisen kumppanin, ja MD:n, jotka suorittivat murhan yhdessä ja joille oli luvattu osuus henkivakuutuksesta.

6) EZR-lain 3 §:n d, e, g ja k kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan [d]) eurooppalaisella pidätysmääräyksellä jäsenvaltion oikeusviranomaisen antamaa päätöstä, jolla pyydetään etsityn henkilön kiinniottamista ja luovuttamista toisesta

jäsenvaltiosta päätöksen antaneeseen jäsenvaltioon syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoa varten; [e)] pidätysmääräyksen antaneella valtiolla jäsenvaltiota, jonka oikeusviranomainen on antanut eurooppalaisen pidätysmääräyksen; [g)] pidätysmääräyksen antaneella oikeusviranomaisella pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellaista oikeusviranomaista, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys; [k)] muulla asiakirja-aineistolla pidätysmääräyksen antaneen valtion oikeusviranomaisen tai täytäntöönpanevan oikeusviranomaisen lähettämää tai pyytämää asiakirja-aineistoa eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa menettelyssä eurooppalaista pidätysmääräystä, **[alkup. s. 4]** pyyntöä täydentävästä suostumuksesta ja edelleen luovuttamista koskevaa pyyntöä lukuun ottamatta; muuna asiakirja-aineistona ei pidetä lisätietoja, jotka pidätysmääräyksen antaneen valtion oikeusviranomainen tai täytäntöönpaneva oikeusviranomainen on lähettänyt tai joita se on pyytänyt eurooppalaisen pidätysmääräyksen pakollisten tietojen täydentämistä varten.

EZR-lain 19 §:n 5 momentissa säädetään, että jos pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimittamat tiedot eivät riitä, jotta täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voisi tehdä luovutus päätöksen, ja jos näin on erityisesti siksi, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen pakolliset ja päätöksenteon kannalta välttämättömät tiedot puuttuvat, tai jos käy ilmi, että pidätysmääräyksen on antanut muu kuin toimivaltainen viranomainen, tai jos teon oikeudellinen luokittelu luovutusta edellyttäväksi rikokseksi tai muuksi kuin kaksoisrangaistavuuden arviointia edellyttäväksi rikokseksi on selkeästi tehty väärin, on syyttäväviranomaisen pyydettävä pidätysmääräyksen antanutta jäsenvaltion oikeusviranomaista toimittamaan kiireellisesti tarvittavat lisätiedot. Lisäksi se voi määrittää niiden lähettämiseksi kohtuullisen määräajan ottaen huomioon eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanopäätöksen tekemistä koskevan määräajan kyseisen lain 24 §:n mukaisesti.

EZR-lain 22 §:n 4 momentissa säädetään, että jos menettelyssä käy ilmi, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymiselle on 23 §:n 1 momentin mukainen peruste, tuomioistuimen on päätettävä, että eurooppalaista pidätysmääräystä ei panna täytäntöön. Jos menettelyn aikana ilmenee, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymiselle on 23 §:n 2 momentin mukainen peruste, tuomioistuin voi päättää, että eurooppalaista pidätysmääräystä ei panna täytäntöön.

EZR-lain 23 §:n 1 momentin e kohdan mukaisesti eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäydytään, jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on saanut selville, että etsittyä henkilöä koskevat syytetoimenpiteet tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpano ovat vanhentuneet Slovakian lainsäädännön nojalla ja syytetoimenpiteitä koskeva toimivalta on Slovakian lainsäädännön mukaisesti slovakialaisilla viranomaisilla.

Rikoslain nro 140/1961 (trestný zákon) (jäljempänä rikoslaki), sellaisena kuin se on ollut voimassa 1.8.2001 alkaen, 16 §:n 1 momentin mukaan teon rangaistavuus määräytyy rikoksen tekohetkellä voimassa olevan lainsäädännön perusteella; teko arvioidaan myöhemmin voimaan tulleen lainsäädännön perusteella vain silloin, kun siinä säädetty rangaistus on tekijälle lievempi.

Slovakian lainsäädännön mukaan rikoslain 18 §:n nojalla arvioidaan myös sellaisen teon rangaistavuus, jonka on tehnyt Slovakian kansalainen, Slovakian alueella pysyvästi oleskeleva **[alkup. s. 5]** valtioton henkilö tai Slovakian alueella pysyvästi oleskeleva ulkomaan kansalainen.

Rikoslain 67 §:n 1 momentin a ja b kohdan mukaan teon rangaistavuus päättyy vanhentumisajan umpeuduttua siten, että vanhentumisaika on 20 vuotta, jos rikoksesta voidaan lain erityissäännösten mukaan määrätä poikkeuksellinen rangaistus, ja [b)] kymmenen vuotta, jos rikoksesta määrättävä ylin rangaistus on vähintään kymmenen vuoden vapausrangaistus.

Rikoslain 219 §:n 1 momentissa säädetään, että joka tahallisesti aiheuttaa toisen henkilön kuoleman, on tuomittava vapausrangaistukseen vähintään kymmeneksi vuodeksi ja enintään viideksitoista vuodeksi.

Rikoslain 219 §:n 2 momentin h kohdassa säädetään, että jos 1 momentissa tarkoitettu rikos tehdään taloudellisen edun saamiseksi tai muun rikoksen peittelytarkoituksessa tai sen tekemisen helpottamiseksi tai muuten erityisen törkeällä tavalla, on siitä tuomittava vapausrangaistukseen kahdestatoista viideksitoista vuodeksi tai poikkeukselliseen rangaistukseen.

Puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten.

Puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen on pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys.

Puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan d ja e alakohdan mukaan eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä on liitteenä olevan lomakkeen mukaisesti esitettyinä seuraavat tiedot: d) rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu, erityisesti 2 artiklan osalta; e) kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty, mukaan lukien ajankohta, paikka ja se, millä tavoin etsitty henkilö on osallisena rikokseen.

Puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen katsoo, että pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimittamat tiedot eivät riitä, jotta se voisi tehdä päätöksen luovuttamisesta, se pyytää toimittamaan kiireellisesti erityisesti 3–5 ja 8 artiklan

osalta tarvittavat lisätiedot ja voi asettaa tietojen saamiselle [alkup. s. 6] määräajan ottaen huomioon tarpeen noudattaa 17 artiklassa vahvistettua määräaika. Tämän artiklan 3 kohdan mukaan pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi milloin tahansa toimittaa kaikki käyttökelpoiset lisätiedot täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle.

7) Euroopan unionin tuomioistuin päätti 27.5.2019 antamallaan tuomiolla OG ja PI (Lyypekin syyttäjäviranomainen ja Zwickaun syyttäjäviranomainen, Saksa) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), että puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua oikeusviranomaisen käsitettä on tulkittava siten, etteivät sen alaan kuulu jäsenvaltion syyttäjäviranomaiset, joiden osalta on vaara siitä, että oikeusministerin kaltainen täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin kohdistaa niihin suoraan tai välillisesti määräyksiä tai käskyjä tietyssä yksittäistapauksessa, kun ne tekevät päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta.

Euroopan unionin tuomioistuin päätti 9.10.2019 antamassaan tuomioissa NJ (C-489/19 PPU, EU:C:2019:849), että puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä ”eurooppalainen pidätysmääräys” on tulkittava siten, että sen alaan kuuluvat jäsenvaltion syyttäjäviranomaisten antamat eurooppalaiset pidätysmääräykset, vaikka niiden osalta on vaara siitä, että oikeusministeriön kaltainen täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin kohdistaa pidätysmääräysten antamisen yhteydessä syyttäjäviranomaisiin suoraan tai välillisesti määräyksiä tai käskyjä tietyssä yksittäistapauksessa, edellyttäen, että ennen kuin syyttäjäviranomaiset voivat toimittaa pidätysmääräyksen, tuomioistuimen, joka valvoo riippumattomasti ja puolueettomasti pidätysmääräysten antamisedellytyksiä ja niiden oikeasuhteisuutta ja jolla on käytettävissään koko esitutkintapöytäkirja, johon täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin on liittänyt mahdolliset määräykset tai käskyt tietyssä yksittäistapauksessa, on välttämättä hyväksyttävä nämä pidätysmääräykset, jolloin se siis tekee itsenäisen päätöksen antaen pidätysmääräyksille niiden lopullisen muodon.

8) Edellä mainitun perusteella najvyšší súdilla ei ole epäilystäkään siitä, etteikö eurooppalainen pidätysmääräys, jonka Staatsanwaltschaft Graz antoi valittajasta ja jonka Landesgericht für Strafsachen Graz hyväksyi sen jälkeen, olisi puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan mukainen eurooppalainen pidätysmääräys. Jos lähtökohtana on tosiseikkojen kuvauksen mukainen rikos, jonka perusteella eurooppalainen pidätysmääräys on annettu valittajasta, siten kuin tosiseikat on esitetty tuomioistuimen hyväksymässä eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä, ovat etsittyä henkilöä koskevat syytetoimenpiteet vanhentuneet Slovakian lainsäädännön nojalla. Ensimmäisen asteen tuomioistuin tuli tältä osin vastakkaiseen johtopäätökseen tukeutuen pelkästään Staatsanwaltschaft Grazin toimittamiin lisätietoihin, joita toimivaltainen tuomioistuin ei ollut hyväksynyt ja jotka täydentävät teon kuvausta merkittävästi niin, että [alkup. s. 7] niiden perusteella etsityn henkilön väitetään syyllistyneen tekoon taloudellisen hyödyn saamiseksi. Ottaen huomioon, että itävaltalaiset syyttäjäviranomaiset eivät täyty puolueettomuutta ja riippumattomuutta koskevaa vaatimusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevaa päätöstä hyväksyessään (tuomio 9.10.2019, NJ

(C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, 40 kohta)), on myös najvyšši súdin näkemyksen mukaan syytä esittää kysymys, jonka valittaja on esittänyt tässä menettelyssä, eli kysymys siitä, onko itävaltalaiden tuomioistuinten hyväksyttävä itävaltalaiden syyttäjäviranomaisten antamat lisätiedot, kun syyttäjäviranomaiset täydentävät tai mahdollisesti muuttavat olennaisesti tuomioistuimen hyväksymän eurooppalaisen pidätysmääräyksen sisältöä täytäntöönpanevan oikeusviranomaisen päätöksen kannalta.

9) Edellä mainitut seikat huomioon ottaen najvyšši súd on tullut siihen tulokseen, että päätöksen tekeminen asiassa edellyttää Euroopan unionin oikeuden tulkintaa, ja on siksi päättänyt keskeyttää menettelyn ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisupyynnön:

Koskevatko vaatimukset, jotka eurooppalaisen pidätysmääräyksen on oikeudellisena päätöksenä täytettävä puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti, myös puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja lisätietoja, jos ne täydentävät tai muuttavat olennaisesti alun perin annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen sisältöä täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen päätöksenteon kannalta?

[– –] [muutoksenhakuohjeet]

Bratislava, 26.11.2019

[– –]

[Allekirjoitukset]

TYÖASIAKIRJA